

ETICĂ PROFESIONALĂ ȘI PROPRIETATE INTELECTUALĂ

Direcții ale eticii profesionale aplicate

Conf. univ. dr. BANU GEANINA SILVIANA
geanina.banu@prof.utm.ro

Direcții ale eticii aplicate

 Etica aplicată

 Etica și noile tehnologii ale informației

 Etica cercetării științifice

Direcții ale eticii aplicate

Etica aplicată - analizează, din punct de vedere moral, o serie de **situații concrete** din **practica socială sau profesională**, în vederea luării/adoptării unor **decizii adecvate**.

În domeniul eticii aplicate sunt integrate:

- Etica medicală
- Etica juridică
- Etica în mass-media
- Etica profesională
- Etica mediului înconjurător
- Etica afacerilor etc.

Direcții ale eticii aplicate

Etica aplicată

Clasificarea **zonelor de interes ale eticii aplicate**, respectiv **problemele studiate de etica aplicată**:

- ☐ Probleme din zona medicală: eutanasiere, clonare, transplant de organe, manipulare genetică;
- ☐ Problema sărăciei;
- ☐ Problema războiului;
- ☐ Drepturile omului (egalitate, discriminare, tratament preferențial);
- ☐ Pedepsa cu moartea.

Direcții ale eticii aplicate

Etica și noile tehnologii ale informației

- Noile tehnologii ale informației și comunicării (TIC) duc la apariția „tribului” (satului) global, ceea ce presupune generarea unor tensiuni la nivel societal.
- Tendința spre omogenizare, uniformizare și repetabilitate este contracarată de reaparitia unei tendințe de individualism radical, ca reacție la societatea digitală globalizantă.

Direcții ale eticii aplicate

Etica și noile tehnologii ale informației

Noile tehnologii modelează cunoașterea și societatea. Cauze:

- ✓ Lumea virtuală, în care indivizii își spun opiniile și dialoghează, își desfășoară activități, fac schimb de informații și își fixează diversele puncte de vedere, are ca efect o nouă dinamică specifică, cu urmări asupra interacțiunii sociale.
- ✓ Noile tehnologii ale informației și comunicării au crescut gradul de fluidizare a societății și au influențat sistemul global în privința dinamicii relațiilor sociale și politice.
- ✓ A crescut mobilitatea, respectiv s-a produs o fluidizare a cadrelor spațio-temporale (timpul este redus la instanțialitate, iar spațiul nu mai opune rezistență, nu mai are caracterul unui obstacol care desparte).

Direcții ale eticii aplicate

Etica și noile tehnologii ale informației

Redefinirea spațiului public și a celui privat sunt permanente necesare. Cauze:

- ✓ Se produc interacțiuni și transferuri care schimbă raportul dintre conținuturile informaționale care erau în mod tradițional clar separate în publice și private.
- ✓ Aspecte ale vieții private, mergând până la intimitate, sunt expuse în mod intenționat în spațiul public.
- ✓ Această schimbare de comportament și de viziune generează noi profiluri psihologice individuale și, inevitabil, produc efecte la nivel social.

Direcții ale eticii aplicate

Etica și noile tehnologii ale informației

Noile TIC necesită o etică globală. Principalele motive:

- ✓ Noile TIC devin o putere pentru cei care le dețin, state, organizații, corporații, persoane.
- ✓ Noile TIC pot întări autoritatea deținătorului lor, pot fi folosite în scopul coerciției și manipulării, pot fi opresive și chiar violente.
- ✓ Noile TIC pot influența preferințele celorlalți prin folosirea unor resurse intangibile, de la persuasiune la fabricarea unor contexte culturale favorizante.

Direcții ale eticii aplicate

Etica și noile tehnologii ale informației

Categorii de probleme etice în utilizarea TIC:

Probleme etice generale:

- drepturi de proprietate;
- libertate de exprimare;
- libertatea de asociere;
- acces egal la informație;
- confidentialitate;
- proprietate intelectuală;
- hacking;
- descărcarea (downloading);
- confidențialitate,
- acuratețe și accesibilitate.

Probleme de plagiat și furt:

- copierea și lipirea textelor fără a menționa sursa;
- parafrizarea cuvintelor altcuiva fără a cita sursa;
- folosirea ideilor sau teoriilor unei alte persoane fără a da credit acelei persoane.

Probleme de securitatea datelor:

- protejarea datelor personale sau ale unei organizații.

Direcții ale eticii aplicate

Etica și noile tehnologii ale informației

Categorii de probleme etice în utilizarea TIC

(continuare):

Probleme etice asociate cu utilizarea IA (Inteligență Artificială):

Recunoașterea facială

Utilizarea software-ului pentru a găsi persoane implică probleme etice, precum

utilizarea abuzivă, discriminarea rasială și restrângerea libertăților personale.

Abilitatea de a urmări mișcările și activitatea se transformă rapid într-o lipsă de confidențialitate. De asemenea, recunoașterea facială nu este sigură și poate crea discriminare sau genera greșeli.

Monitorizarea sănătății (tracking) și dilema digital twin

Ex. **urmărirea contactilor în pandemie**; utilizarea **digital twin** al unui individ pentru **experimente** în scopul de a avansa inițiativele **medicale**.

Înlocuirea/eliminarea locurilor de muncă

Creșterea automatizării operațiunilor simple și eliminarea la scară largă a locurilor de muncă generează **nesiguranță privind munca.**

Direcții ale eticii aplicate

Etica și noile tehnologii ale informației

Categorii de probleme etice în utilizarea TIC:

Probleme etice asociate cu utilizarea IA
(continuare):

Discriminarea în tehnologiile IA

Tehnologia capătă părtinirea/discriminarea/dublul standard al creatorilor săi, Sistemele AI învață să ia decizii pe baza datelor de formare și codare, care pot fi afectate de discriminare/părtinire umană sau pot reflecta inechități istorice sau sociale.

Ex. software de inteligență artificială dezvoltat de Google considera că nu există asistenți medicali bărbați și istorici femei.

Probleme etice asociate cu tehnologiile autonome:

Vehicule autonome, roboți militari, drone pentru servicii etc. sunt deja folosite și ridică problema etică a tehnologiei în care omul are încredere să opereze fără supraveghere și fără a înțelege deplin potențiale implicații.

Probleme etice asociate cu utilizarea IA

– răspuns generat de ChatGPT

AA chat.openai.com ↻

☰ New chat +

⚡ Capabilities

Remembers what user said earlier in the conversation

Allows user to provide follow-up corrections

Trained to decline inappropriate requests

⚠ Limitations

May occasionally generate incorrect information

May occasionally produce harmful instructions or biased content

Limited knowledge of world and events after 2021

➤

ChatGPT Feb 13 Version. Free Research Preview. Our goal is to make AI systems more natural and safe to interact with. Your feedback will help us improve.

What are the ethical issues when using AI?

The use of AI raises a number of ethical issues, including:

1. **Bias:** AI systems are only as unbiased as the data they are trained on, and if the data reflects existing biases and prejudices, the AI system will perpetuate them. This can lead to discrimination against certain groups of people.
2. **Privacy:** AI systems can collect, store and analyze vast amounts of data about individuals, which can raise concerns about privacy and the potential misuse of personal information.
3. **Transparency:** The inner workings of AI systems can be opaque and difficult to understand, which can make it challenging to hold them accountable for their decisions.
4. **Responsibility:** When AI systems make decisions that affect people's lives, it can be unclear who is responsible for any harm caused. This can lead to a lack of accountability and potentially unethical behavior.
5. **Autonomy:** As AI systems become more advanced, there is a risk that they could become autonomous and make decisions without human oversight. This could raise concerns about the lack of control over such systems and their potential impact on society.
6. **Employment:** AI has the potential to automate many jobs, which could lead to job loss and economic disruption.
7. **Weaponization:** AI has the potential to be used for military purposes, including the development of autonomous weapons, which could raise concerns about the lack of human oversight and the potential for indiscriminate harm.

Overall, the ethical issues surrounding AI are complex and multifaceted, and it is important to carefully consider the potential impact of AI on society before deploying these systems.

↻ Regenerate response

Direcții ale eticii aplicate

Etica și noile tehnologii ale informației

Se pune problema ***dacă valorile etice ale unei societăți digitalizate vor fi aceleași sau altele*** decât cele tradiționale, ***dacă noile tehnologii vor schimba structura și ierarhia sistemului de valori***, totul în timp ce fluxul și viteza schimbării sunt din ce în ce mai mari.

Direcții ale eticii aplicate

Etica cercetării științifice

Integritatea morală în cercetarea științifică și în publicarea rezultatelor este esențială pentru avansarea în cunoaștere.

Valorile integrității în cercetare sunt:

- ✓ **Onestitatea**
- ✓ **Responsabilizarea**
- ✓ **Verificabilitatea**
- ✓ **Validarea cunoașterii**

Direcții ale eticii aplicate

Etica cercetării științifice

Buna conduită în cercetarea științifică se referă la:

1. respectarea legii
2. garantarea libertății în știință, în cercetarea științifică și în învățământ
3. respectarea principiilor bunei practici științifice
4. asumarea responsabilităților

Direcții ale eticii aplicate

Etica cercetării științifice

Progresul cunoașterii este bazat pe libertatea cercetării științifice. Această libertate este condiționată de:

1. respectarea demnității și a drepturilor omului
2. protecția animalelor
3. protejarea mediului ambiant

Direcții ale eticii aplicate

Etica cercetării științifice

Libertatea cercetării științifice se asigură prin:

1. accesul liber la sursele de informare
2. schimbul liber de idei
3. neamestecul factorului politic în activitățile de cercetare – dezvoltare și inovare
4. necenzurarea produselor științifice

Direcții ale eticii aplicate

Etica cercetării științifice

Respectarea standardelor științifice constituie o garanție a bunei conduite în cercetarea științifică. Principalele standarde științifice generale exclud:

- a) ascunderea sau înlăturarea rezultatelor nedorite;
- b) confecționarea de rezultate;
- c) înlocuirea rezultatelor cu date fictive;
- d) interpretarea deliberat distorsionată a rezultatelor și deformarea concluziilor;
- e) plagierea rezultatelor sau a publicațiilor;
- f) prezentarea deliberat deformată a rezultatelor altor cercetători;
- g) neatribuirea corectă a paternității unei lucrări;
- h) introducerea de informații false în solicitările de granturi sau de finanțări;
- i) nedezvăluirea conflictelor de interese;

Direcții ale eticii aplicate

Etica cercetării științifice

Respectarea standardelor științifice constituie o garanție a bunei conduite în cercetarea științifică. Principalele standarde științifice generale exclud (continuare):

- j) deturnarea fondurilor de cercetare;
- k) neînregistrarea și/sau nestocarea rezultatelor, precum și înregistrarea și/sau stocarea eronată a rezultatelor;
- l) lipsa de informare a echipei de cercetare, înaintea începerii activității la un proiect de cercetare, cu privire la: drepturi salariale, răspunderi, coautorat, drepturi asupra rezultatelor cercetărilor, surse de finanțare și asocieri;
- m) lipsa de obiectivitate în evaluări și nerespectarea condițiilor de confidențialitate ale rapoartelor de evaluare, alegațiilor, rapoartelor de cercetare etc.;

Direcții ale eticii aplicate

Etica cercetării științifice

Respectarea standardelor științifice constituie o garanție a bunei conduite în cercetarea științifică. Principalele standarde științifice generale exclud (continuare):

- n) publicarea sau finanțarea repetată a acelorași rezultate ca elemente de noutate științifică, fără a se menționa sursa inițială și/sau cu adăugiri ne semnificative;
- o) nerecunoașterea metodologiilor și a rezultatelor altor cercetători ca sursă de informare;
- p) nerecunoașterea erorilor proprii;
- q) difuzarea rezultatelor proprii într-o manieră iresponsabilă, cu exagerări și repetări;
- r) nerespectarea clauzelor granturilor, contractelor, protocoalelor etc.;
- s) împiedicarea unor cercetători în activitatea lor sau favorizarea altora.

Direcții ale eticii aplicate

Etica cercetării științifice

Plagiatul

- reprezintă una dintre cele mai grave încălcări ale eticii în cercetarea științifică.

- Plagiarea este **preluarea de către un autor a unor elemente din opera de creație intelectuală a altui autor** și prezentarea lor în spațiul public **drept componente ale unei opere proprii**.
- Plagiatul este rezultatul acțiunii de a plagia și se referă la **opera generată prin preluarea ilegală, intenționată sau nu, din punct de vedere deontologic**.
- În formulare simplificată, dar corectă, plagiatul reprezintă **furt intelectual**.

Direcții ale eticii aplicate

Etica cercetării științifice

Plagiatul

- Diferitele tipologii ale plagiatului derivă din variațiile posibile asociate termenilor cheie din definiție – **produs intelectual** (plagiat de idei, de text, de date, de metode noi neacreditate încă etc.), **prezentat în spațiul public** (articole, cărți, text în format electronic, pe internet, sub semnătura celui care pretinde a fi autor, comunicări științifice la conferințe sau congrese etc.), **cu grade diferite de certificare a caracterului de proprietate** (ISBN, ISSN, teză de master, teză de doctorat, spațiu-timp de prezentare publică etc.).

Direcții ale eticii aplicate

Etica cercetării științifice

Plagiatul

- **Preluarea unei părți dintr-un text semnat în calitate de coautor, fără specificarea clară a lucrării colective-sursă, este plagiat**, care apare ca uzurpare a unui bun colectiv în interes personal.
- **Autoplagiatul** nu este plagiat în sensul strict, adoptat prin definiția dată, însă **este abatere de la etica în cercetare, fiind interzis**.
- **Preluarea prin traducerea unor texte, de orice fel, dintr-o limbă străină, și prezentarea lor – în bloc compact sau în stil mozaicat - ca text propriu este o formă de plagiat intenționat.**

Bibliografie

- [1] Geanina Banu, *Etică profesională și Proprietate intelectuală*, Suport de curs. Editura Universității Titu Maiorescu, 2022.
- [2] ***, *GHID DE INTEGRITATE ÎN CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ*. Ministerul Educației și Cercetării Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării <https://cnecsdti.research.gov.ro/codul-national-de-etica/>, 2020.
- [3] S. E. Vârlan, C. Tomozei, *CATEGORIES OF ETHICAL ISSUES IN THE USE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES*, Journal of Innovation in Psychology, Education and Didactics, Vol. 22, No. 2, pp. 155 – 166, https://jiped.ub.ro/wp-content/uploads/2018/11/JIPED_22_2_2018_2.pdf, 2018.
- [4] Ashley Watters, *5 Ethical Issues in Technology to Watch for in 2023*. CompTIA <https://connect.comptia.org/blog/ethical-issues-in-technology>, 2023.
- [5] ChatGPT <https://chat.openai.com/chat>, 2023.